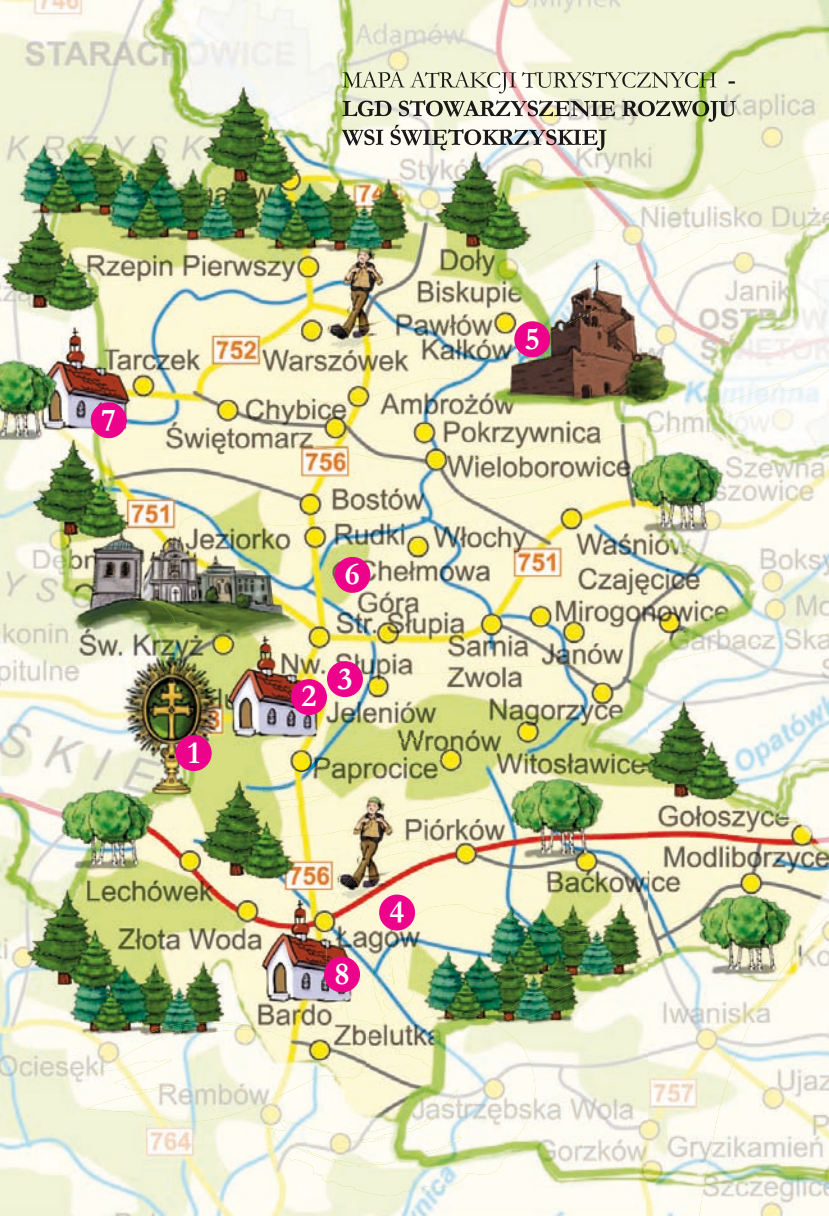

- 1 Świątynia Krzyża z klasztorem oo. Oblatów i Sanktuarium Relikwii Drzewa Krzyża Świętego oraz z prehistorycznym pogańskim walem kultowym, goloborzami i Muzeum SPN
- 2 Figura Pielgrzyma (Emeryka) w Nowej Słupii
- 3 Muzeum Starożytnego Hutnictwa w Nowej Słupii
- 4 Jaskinia Zbójcka w Łagowie, w której grasuje zbój Madej
- 5 Monumentalna Gólgota w zespole sanktuarium maryjnego w Kalkowie-Godowie
- 6 Rezerwat „Chełmowa Góra”, gdzie znajdują się naturalne stanowiska modrzewia polskiego (*Larix polonica Racib*)
- 7 Romański kościół pw. św. Idziego z pierwszej połowy XIII w.
- 8 Kościół parafialny z XVI w. w Łagowie

Tekst: LGD Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Świętokrzyskiej
Korekta: Małgorzata Zaporska
Autor opracowania: Adam Dąbek
Projekt i opracowanie graficzne: Rafał Horsztyński
Rysunki: Ola Makomska
Skład i druk: Remi-B, Bielsko-Biala, www.remib.eu

Autor opracowania nie ponosi odpowiedzialności za aktualność informacji przyjętych za podstawę do jego stworzenia. Opracowanie dokonano na podstawie materiałów otrzymanych od LGD Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Świętokrzyskiej.

Urząd Marszałkowski
Województwa Świętokrzyskiego

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach III Schematu Pomocy Technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

• Lokalna Grupa Działania „Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Świętokrzyskiej”

Dotrzeć tutaj nie jest trudno. Wystarczy zapytać kogokolwiek o miejsce, gdzie „słońce świeci jasno, ludzie są żywotni, a natura trwa w swej nieskażonej postaci od setek lat”, a na pewno wskaże prostą drogę prowadzącą do leżących u podnóża Gór Świętokrzyskich : Baćkowice, Łagowa, Nowej Słupi, Pawłowa i Waśniowa tworzących Lokalną Grupę Działania „Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Świętokrzyskiej”. Kraina ta jest zakątkiem, gdzie zabiegani i zapracowani mieszkańcy wielkich miast mogą znaleźć chwilę wytchnienia i ukojenia po trudach dnia powszedniego. To idealne miejsce na wypoczynek z dala od zgiełku i ciężkiego od zanieczyszczeń powietrza. Zwiedzając kielecczyznę i jej największe atrakcje, warto więc pamiętać o tym magicznym i urokliwym miejscu.

• „Dlaczego powstał?”... czyli główne cele naszego LGD

Naszą misją jest podniesienie jakości życia mieszkańców gmin: Baćkowice, Łagów, Nowa Słupia, Pawłów i Waśniów przy wykorzystaniu walorów turystycznych Świętego Krzyża, Świętokrzyskiego Parku Narodowego, Jeleniowskiego Parku Krajobrazowego i wielu innych zakątków przesiąkniętych magią i pięknem świętokrzyskiego krajobrazu.

• Informacje praktyczne

Lokalna Grupa Działania - Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Świętokrzyskiej

ul. Słupska 3
26-025 Łagów
tel./fax 041 307 49 38
e-mail: biuro@frws.pl
www.lgd-srws.pl

Fundacja Rozwoju Wsi Świętokrzyskiej

ul. Słupska 3
26-025 Łagów
tel./fax 041 307 49 38
e-mail: biuro@frws.pl
www.frws.pl

Punkt informacji turystycznej w Nowej Słupii

ul. Świętokrzyska 18
26-006 Nowa Słupia
tel. 041 317 76 26

WOJEWÓDZTWO
ŚWIĘTOKRZYSKIE

Druga krzyżownia na Świętym Krzyżu

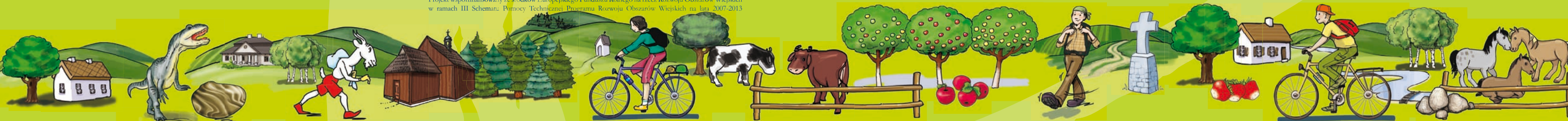
Goloborze na Szczytniku

LOKALNA GRUPA
DZIAŁANIA

STOWARZYSZENIE
ROZWOJU WSI
ŚWIĘTOKRZYSKIEJ

BAĆKOWICE • ŁAGÓW • NOWA SŁUPIA • PAWŁÓW • WAŚNIÓW

Grzegorzowice - rotunda z X-XII w.

• Nasze atrakcje

Co przyciąga tych, którzy to miejsce już odwiedzili? Co skłania ich do tego, że kiedy już raz dotarli do tej krainy, chcą tutaj wracać jak najczęściej? Odpowiedź jest prosta - przepiękne okolice malowniczo położone w sercu Gór Świętokrzyskich, tuż u podnóża Świętego Krzyża, bliskość wielu najważniejszych zabytków historii Polski, duża liczba atrakcji turystycznych wokół oraz - dzięki

rozwiniętej infrastrukturze komunikacyjnej - łatwy i szybki dojazd do nich. Nie bez znaczenia jest również to, że nie ma w tych okolicach dużych fabryk i zakładów przemysłowych, a za to działają świetnie prosperujące gospodarstwa agroturystyczne. Najważniejszą atrakcją regionu, która od setek już lat przyciąga turystów, jest miejscowość **Święty Krzyż**, czyli góra Łysiec, zwana też **Łysą Górą** (595 m n.p.m.) - to drugi po Łysicy (612 m n.p.m.) pod względem wysokości szczyt w Górach Świętokrzyskich, który w okresie wczesnego średniowiecza był prawdopodobnie ośrodkiem kultu pogańskiego. Jego pozostałością jest wał kultowy otaczający szczytową partię wzniesienia. Przekazy kronikarzy mówią o trzech bóstwach, które miały być czczone na tej górze. Do dziś istnieją legendy o odbywających się na Łysej Górze sabatach czarownic.

Zgodnie z legendą, w 1006 roku Bolesław Chrobry założył na szczycie góry **opactwo benedyktyńskie**. Od XIV wieku nazywane jest ono Świętym Krzyżem, gdyż przechowywane są tu **relikwie drzewa Krzyża Świętego**. Jest to jedno z najważniejszych polskich sanktuariów, które każdego roku odwiedzają tysiące pielgrzymów.

Opactwo było kilkakrotnie rabowane i niszczone. Podnosiło się jednak z upadków dzięki hojnym fundatorom. Dopiero

Kalków - sanktuarium, widok z Góry Łysiec (fot. Piotr Maj)

muje czworobok budynków klasztornych z XIV-XV wieku wraz z wyrundowanym i krużgankiem, wczesnobarokową kaplicą Oleśnickich oraz późnobarokowo-klasycystycznym kościołem. Kościół oryginalnie miał wieżyczkę, która jednak uległa zniszczeniu. Od zachodu przylega wczesnobarokowe skrzydło (obecnie Muzeum Przyrodniczo-Leśne Świętokrzyskiego Parku Narodowego), a od wschodu barokowa dzwonnica i brama z XVIII wieku.

W krypcie **kaplicy Oleśnickich** złożone jest z mumifikowane ciało, które przypisuje się Jeremiemu Wiśniowieckiemu. Szczątki są dostępne do oglądania dla zwiedzających. W podziemiach na uwagę zasługują, również eksponowane, z mumifikowane zwłoki powstańców styczniowych z 1864 roku.

Po obejrzeniu tych zabytków warto zostawić sobie chwilę czasu na rozkoszowanie się niepowtarzalnym krajobrazem z platformy widokowej okalającej słynne gołoborze znajdujące się na zboczu Łysej Góry.

Nie wszyscy wiedzą, że to właśnie od opactwa pobenedyktynskiego pochodzi

Kościół w Chybach (fot. Piotr Maj)

Drogą królewską. Warto wiedzieć, że na przełomie XVI i XVII wieku z inicjatywy opata Michała Maliszewskiego wzdłuż **Drogi królewskiej** powstała Droga krzyżowa, która jako najstarsza Kalwaria w Polsce została odtworzona zaledwie dwa lata temu.

Miłośnicy przyrody, oprócz obejrzenia dziewiczych terenów wchodzących w skład **Świętokrzyskiego Parku Narodowego**, powinni także zaplanować wycieczkę do leżących na tym terenie **parków krajobrazowych: Cisowsko-Orłowińskiego i Jeleniowskiego**; rezerwatów przyrody: Małe Gołoborze, Szczytniak, Góra Jeleniowska, Jaskinia Zbójcka, czy Wawóz w Skalach. Podziwiając walory przyrodnicze należy pamiętać o licznie występujących tu pomnikach przyrody, parkach dworskich i występujących w ich sąsiedztwie dworach szlacheckich, których szlak wytyczają miejscowości: Boksyce, Brzezcie, Czajęcice, Garbacz, Gołoszyce, Grzegorzowice, Jeleniów, Łomno, Mirogonowice, Nowy Skoszyn, Pokrzywnica, Radkowice-Kolonia, Stara Słupia, Sarnia Żwola, Warszówek i Wronów.

W letnie upalne dni ochłodę można znaleźć nad zbiornikiem Wióry. A jeśli podczas wyprawy w przepiękne okolice Gór Świętokrzyskich zdarzy się deszczowy dzień to na pewno nie warto się tym przejmować, tylko zaplanować wycieczkę do

Kościół w Świętomarży (fot. Piotr Maj)

oddać się kontemplacjom polecamy wizytę w sanktuarium Matki Boskiej Bolesnej w Kalkowie z monumentalną Gólotą - wylaniającą się z krajobrazu nycim egipska piramida, a będącą XII stacją drogi krzyżowej, przypominającej śmierć Jezusa i upamiętniającej męczeńską historię narodu polskiego.

Wybierając się w te okolice latem, w kalendarzu imprez koniecznie trzeba umieścić **Dymarki świętokrzyskie** organizowane się co roku w połowie sierpnia w Nowej Słupi. Ta popularna impreza plenerowa ma najdłuższą tradycję w regionie i odbywa się już od 1967 roku. Atrakcjami tego starannie przygotowywanego wydarzenia, które z roku na rok pochwalic się może coraz większą liczbą odwiedzających, jest wytop żelaza w piecach ziemnych, zwanych dymarkami, metodą stosowaną przed dwoma tysiącami lat, inscenizacja walki legionów rzymskich, czy też targu niewolników.

Atrakcji, jakie mają przybyłym do zaoferowania przepięknie położone miejscowości regionu, na pewno starczy na niejedną wycieczkę w te okolice. Warto więc wyprawy w serce Gór Świętokrzyskich od razu zaplanować nie tylko na tradycyjną majówkę

nazwa Gór Świętokrzyskich oraz województwa świętokrzyskiego, które już od setek lat znane jest pielgrzymom przybywającym tu nie tylko z najdalszych zakątków Polski, ale także z zagranicy. Przyciąga ich zarazem bliskość jednego z najważniejszych w kraju sanktuariów, jak i wiele rzadko spotykanych osobliwości przyrody. Podziwiać je można m.in. podczas wyprawy na **Górę Chelmową** (351 m n.p.m.), na stokach której w 1920 roku założono rezerwat przyrody będący początkiem Świętokrzyskiego Parku Narodowego, czy też podczas wędrowki na Święty Krzyż słynną

Łagów - zbój Madej prowadzący wycieczkę szkolną do Jaskini Zbójckiej

i poznać zapisaną w nich historię ziemi świętokrzyskiej.

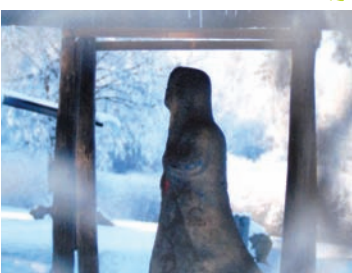
• Pakietowe atrakcje turystyczne

Wyprawa tropem zbója Madeja

Ofertę tę kierujemy do nauczycieli i uczniów szkół wszystkich szczebli oraz wszystkich chętnych, życząc jednocześnie wielu wrażeń wynikających ze spotkań z przyrodą, historią i kulturą tego przepięknego i urokliwego zakątku Łagowa. Trasa jest prowadzona przez przewodnika Przyrodniczą Ścieżką Dydaktyczną „Łagów - dolina Łagowicy - wawóz Dule - Jaskinia Zbójcka”. Po Jaskini Zbójckiej oprowadza osobiście zbój Madej. W trakcie wycieczki istnieje możliwość zorganizowania poczęstunku i pokazu wyrobu tradycyjnymi metodami sera, masła, jak również zwiedzenia małego zoo w gospodarstwach agroturystycznych. Więcej informacji na www.frws.pl/index.php?art=50

Królewskim traktem na Święty Krzyż

Jest to propozycja krajoznawczo-religijna. Zaczynając trasę w Nowej Słupi od

Nowa Słupia - figura Pielgrzyma (Emeryka)

sanktuarium pielgrzymowali nią m.in. królowie polscy. Przy Drodze królewskiej znajdują się kaplice przywróconej w miejsce najstarszej takiej w naszym kraju kalwarii. W każdy Wielki piątek organizowana jest tędy spektakularna Droga krzyżowa wzdłuż Traktu królewskiego, która rozpoczyna się przy kościele parafialnym pw. św. Wawrzyńca w Nowej Słupi. Na szczycie Łysej Góry (Łysca) czekają na nas atrakcje dla ducha - czyli jedno z najważniejszych polskich sanktuariów religijnych; dla umysłu - muzea (misyjne Ojców Oblatów oraz przyrodnicze SPN); dla zmysłów - z platformy widokowej widok na gołoborze oraz panoramę okolic ze słynną „szachownicą kielecką”. Na miejscu istnieje też punkty gastronomiczne i handlowe stwarzające możliwość zakupu pamiątek.

Warto wiedzieć:

- wybierając się tylko do klasztoru na Świętym Krzyżu nie trzeba uiszczać opłaty za wejście do Świętokrzyskiego Parku Narodowego,
- w klasztorze na Świętym Krzyżu w każdą niedzielę po mszy świętej o godz.

czy letni wypoczynek, ale także na kilka weekendów. Zwłaszcza, że to jedno z tych urokliwych miejsc, w których atrakcji nie brakuje bez względu na porę roku. Przepiękne krajobrazy, malownicze wzniesienia, czy niepowtarzalne widoki owianych tajemniczą mgłą gór podziwiać można zarówno latem, jak i zimą. Bogaty nie tylko w walory przyrodnicze, ale także w wiele zabytków architektury i sztuki, region świętokrzyski nie pozwala się nudzić. Warto więc wykorzystać fakt dobrego połączenia komunikacyjnego z innymi ośrodkami w województwie

Pod bukiem Jagielły

rezerwatów, takich jak: rezerwat Góra Chelmowa, rezerwat przyrody Małe Gołoborze, rezerwat Szczytniak, rezerwat Góra Jeleniowska i rezerwat przyrody nieożywionej Jaskinia Zbójcka. Szczególną atrakcją tej niezwykłej wyprawy może być spotkanie ze zbójem Madejem przy Jaskini Zbójckiej w Łagowie (więcej informacji także ws. zorganizowania spotkania ze zbójem Madejem, na: <http://frws.pl/index.php?art=50>).

• Propozycja weekendu na terenie działania LGD

Zakwaterowanie i wyżywienie

Proponujemy skorzystać z gościnności gospodarstw agroturystycznych. Znajdą Państwo w nich wygodne pokoje oraz przepyszna i zdrową żywność, przygotowywaną zgodnie z tradycyjnymi recepturami przekazywanymi z pokolenia na pokolenie. Niewątpliwie każde śniadanie i obiady-kolacja będzie dla Państwa prawdziwym „niebem w gębie”. Równie smaczne potrawy przygotowywane są przez okoliczne punkty gastronomiczne, bary i restauracje, z których warto skorzystać, gdy poczuje się głód w ciągu dnia. Na powitanie w piątkowy ciepły wieczór gospodarze zapewniają ognisko lub grilla z suto zastawionym stołem.

Sobota - propozycja I

Pierwszy dzień, w zależności od indywidualnych zainteresowań, proponujemy poświęcić na wycieczkę szlakiem zabytków sakralnych lub dworów szlacheckich i architektury wiejskiej. Wybierając się w tę podróż należy pamiętać, że poszczególne obiekty są od siebie oddalone. Dobrze jest więc szczegółowo rozplanować wyprawę. Dlatego radzimy zapoznać się z opisami każdego z obiektów dostępnymi na stronie www.lgd-srws.pl - zakładka region.

Sobota - propozycja II

Osobom poszukującym wytchnienia, ciszy i spokoju, którym niestraszna jest wędrowka piesza, proponujemy wyprawę szlakiem rezerwatów przyrody, które w znacznej mierze przebiegają przez obszary chronione Świętokrzyskiego Parku Narodowego i Jeleniowskiego Parku Krajobrazowego. Opis szlaku znajduje się na stronie www.lgd-srws.pl - zakładka region. Wędrowkę można rozpocząć na Świętym Krzyżu lub w Łagowie, gdzie w kościele parafialnym zastosowano unikatowe rozwiązanie umieszczając stacje Drogi krzyżowej na zewnętrznych murach świątyni.

Sobota - propozycja III

Tę propozycję przygotowaliśmy specjalnie dla aktywnych, szukających wrażeń osób, lubiących podczas rowerowej jazdy po bezdrożach czuć powiew świeżego powietrza. Na naszym obszarze znajduje się wiele oznaczonych ścieżek rowerowych, które prowadzą przez mniej uczęszczane lokalne drogi i łączą najciekawsze miejsca regionu. Opis tras rowerowych znajduje się na stronie www.lgd-srws.pl - zakładka

widok na Góry Świętokrzyskie z Jeleniowa

Niedziela - propozycja II

Osobom wierzącym, pragnącym w ciszy i spokoju oddać się kontemplacji i modlitwie, polecamy sanktuarium w Kalkowie-Godowie. Wybierając się w te okolice należy pamiętać, że po drodze z miejsca zakwaterowania będą miać Państwo inne zabytkowe obiekty warte odwiedzenia i poświęcenia im chwili uwagi. Jednym z nich jest kościół parafialny pw. Matki Boskiej Częstochowskiej w Radkowicach. Jest to jedna z najstarszych świątyń drewnianych w województwie świętokrzyskim. Jej powstanie datuje się na 1-szą połowę XVII wieku.

Weekendowy budżet

Czas na podsumowanie wydatków poniesionych przez rodzinę:

- nocleg z pełnym wyżywieniem w gospodarstwie agroturystycznym kosztuje do 60,00 zł/osobę,
- obiady w lokalnych punktach gastronomicznych, barach, restauracjach kosztują do 30,00 zł/osobę,
- wejście do Świętokrzyskiego Parku Narodowego, upoważniające do wejścia na platformę widokową na Gołoborzu oraz do Muzeum Przyrodniczego, kosztuje 5,00 zł/osobę dorosłą lub 2,50 zł/dziecko,

Kościół w Tarczeku (fot. Piotr Maj)

region.
Niedziela - propozycja I
Ten dzień proponujemy poświęcić na wejście na Święty Krzyż traktem, którym podążał król Władysław Jagiełło przed wyprawą na Grunwald. Jeżeli chcą Państwo pokłonić się przed relikwiami Krzyża Świętego, to należy pamiętać, że są one wystawiane w każdą niedzielę po mszy świętej, która rozpoczyna się o godz. 12.00. Strudzonym wyprawą polecamy skorzystanie z Jadłodajni benedyktynów.

- bilet do Muzeum Starożytnego Hutnictwa im. Mieczysława Radwana to wydatek rzędu 5,00 zł/osobę dorosłą lub 2,50 zł dla dzieci i młodzieży,
- inne atrakcje, takie jak organizacja dodatkowego ogniska, czy spotkania ze zbójem Madejem kosztują nie więcej niż 20,00 zł/osobę i zależą od szczegółowego zamówienia,
- zwiedzanie obiektów sakralnych, jak również zespołów dworskich jest bezpłatne.

Podsumowując, weekendowy pobyt z dwoma noclegami, pełnym wyżywieniem, biletami wstępu umożliwiającymi zwiedzanie atrakcji turystycznych i organizacją dodatkowych imprez kosztować będzie Państwa nie więcej niż **210,00 zł** od osoby dorosłej. W przypadku dzieci istnieje możliwość negocjowania cen.

• Produkty lokalne

Zatrzymując się w gospodarstwach agroturystycznych będą mieli Państwo niepowtarzalną okazję skosztować lokalnych specjalów. I choć żadna z gospodyń nie zdradzi swojej tajemnicy, to jednak na pewno będą mogli Państwo kupić i zabrać ze sobą wykonane tradycyjnymi metodami m.in. biały ser, smalec, ogórki kiszzone, nalewkę, pączki z dżemem z dzikiej róży, czy też mleko prosto od krowy i świeżo zebrane owoce i jajka. Przebywając w okolicy Łagowa można wstąpić do pracowni p. Zdzisława Blossińskiego i zakupić u niego rzeźbę ludową, zanim zostanie wysłana na sprzedaż do galerii w Warszawie, Krakowie, czy Wrocławiu.